

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

21/3581-2

17. januar 2022

Oppdrag om lav- og nullutslippskriterier og klimakrav i offentlige anskaffelser av ferger, hurtigbåter og andre sjøtransporttjenester

Innledning

Det vises til stortingsmelding om Klimaplan 2030 og stortingsmelding om den maritime politikken, hvor det framgår at regjeringen vil:

- Utrede klimakrav i offentlige innkjøp av sjøtransporttjenester med sikte på innføring i 2023
- Innføre lav- og nullutslippskriterier i nye anbud for fergesamband der det ligger til rette for det i løpet av 2023
- Innføre lav- og nullutslippskriterier i nye anbud for hurtigbåter der det ligger til rette for det i løpet av 2025

Det følger videre av Hurdalsplattformen at regjeringen vil:

- Stille krav om nullutslipp i nye anbud for ferger 2023 og krav om lav- og nullutslipp i nye anbud for hurtigbåter i 2025
- Bruke innkjøpsmakten i stat og kommune til å utvikle og ta i bruk ny teknologi for klimavennlig maritim transport og lufttransport
- Vekte klima- og miljøhensyn med minimum 30 pst i offentlige anskaffelser og høyere der det er relevant

En utfordring for innfasing av lav- eller nullutslippsteknologi på skip i dag er at det er ingen eller få som etterspør frakt på skip med lavere utslipp. Uten etterspørselen blir det risikabelt å investere i ny teknologi. Det offentlige kjøper inn flere forskjellige sjøtransporttjenester, i tillegg til ferge- og hurtigbåttjenester. Innføring av klimakrav og lav- og nullutslippskrav vil bidra til å skape etterspørsel og minske risikoen ved investeringer i lav- og nullutslippsteknologi på skip i flere segmenter.

Tiltakene skal bidra til at ambisjonen om halvering av utslippene fra innenriks sjøfart og fiske innen 2030, sammenlignet med 2005 kan nås, og til å stimulere til lav- og nullutslippsløsninger innenfor de ulike fartøykategoriene.

Klima- og miljødepartementet ber om at DFØ, Miljødirektoratet og Sjøfartsdirektoratet, og eventuelle andre relevante etater, gjennomfører to oppdrag som er beskrevet nedenfor. Det bes om tilbakemelding på oppdragene innen 1. mai 2022. Det er flere fellestrekk mellom oppdrag 1 og 2 så oppdragene kan ses samlet der dette er hensiktsmessig.

Oppdrag 1

Utrede klimakrav i offentlige innkjøp av sjøtransporttjenester med sikte på innføring i 2023

Det offentlige har et stort omfang av varer og tjenester som transporteres på sjø, vei og bane. Med utgangspunkt i ambisjonen om å halvere utslippene fra innenriks sjøfart og fiske, samt å overføre 30 % av godstransport over 300 km fra vei til bane og sjø innen 2030, utredes etablering av klimakrav i offentlige innkjøp av sjøtransporttjenester med sikte på innføring i 2023. I den forbindelse ber vi DFØ se nærmere på følgende forhold:

1. hvilke sjøtransporttjenester som er relevante, herunder:

- ved hvilke offentlige innkjøp av varer og tjenester vil klimagassutslipp fra sjøtransport utgjøre en vesentlig miljøbelastning som det kan være relevant å stille klimakrav til,
- hvilke offentlige virksomheter og offentlige aktiviteter som står for innkjøp av slike varer og tjenester, og hvordan dette er fordelt mellom statlige virksomheter, statlige foretak og kommunal/fylkeskommunal virksomheter'

2. hvordan klimakravene kan utformes, herunder:

- hvordan klimakravene kan utformes for å oppnå målsettingene om reduserte utslipp fra sjøtransport (for eksempel utslippsintensitet, fremdriftsteknologi, energibærere),
- hvordan kan klimakravene innrettes slik at de treffer innkjøpene av sjøtransport som har størst miljøbelastning, jf. pkt. 1,
- om kravene skal stilles i form av kvalifikasjonskrav, tildelingskriterier, kontraktsvilkår eller på annen måte

3. hjemmel for klimakrav for sjøtransporttjenester, herunder:

- hvilken form kravene bør stilles gjennom, herunder:
 - hvorvidt lov eller forskrift er mest relevant som hjemmelsgrunnlag,
 - hvordan kravene kan utformes slik at de ivaretar prinsippet om likebehandling (jf. FOA § 15-1, 3. ledd) og konkurranse (jf. LOA § 4),
 - evt behov for dobbelthjemling

4. konsekvensene av innføring av kravene, herunder

- mekanismer som kan sikre at innføring av klimakrav til sjøtransporttjenester ved offentlige innkjøp av varer og tjenester, ikke medfører økt insentiv til å benytte veitransport,

- administrative konsekvenser som følger innføringen av krav, og hvilke økonomiske konsekvenser det kan ventes å medføre,
- øvrige samfunnsøkonomiske virkninger av kravene,
- virkningene av klimakrav vil ha for eksisterende og fremtidige kontrakter,
- om det vil være behov for retningslinjer eller veiledere til kravene,

5. tidspunkt for gjennomføring av krav og eventuelt behov for en trinnvis innfasing av krav, basert på modenheten av teknologi og markedsutbredelse i ulike sjøtransportsegmenter.

Det bes om at relevante tidligere utredninger legges til grunn for arbeidet, som rapport M-1783, 2020 med tittel "Nullutslippstransport i leveranser til det offentlige".

På bakgrunn av utredningen ber vi om at DFØ, Miljødirektoratet og Sjøfartsdirektoratet, med bistand fra andre relevante etater, herunder Statens vegvesen, utarbeider forslag til klimakrav som kan stilles i offentlige innkjøp av sjøtransporttjenester.

Oppdrag 2

Stille krav om nullutslipp i nye anbud for ferger 2023 og krav om lav- og nullutslipp i nye anbud for hurtigbåter i 2025

Ferge- og hurtigbåttjenester kjøpes inn av flere offentlige aktører: staten ved Statens vegvesen for riksvegstreknings og fylkeskommunene for fylkesvegstreknings. Sjøfartsdirektoratet har i oppdrag å utarbeide mulige lav- og nullutslippskriterier for ferger- og hurtigbåtanbud i 2021. Svaret på dette oppdraget vil gi underlag til oppfølging av r-vil punktet om ferger- og hurtigbåter knyttet til hvordan kriteriene kan utformes. I oppfølgingen er det behov for vurderinger og anbefalinger vedrørende:

1. hvordan lav- og nullutslippskravene kan utformes, herunder:

- med utgangspunkt i underlaget og anbefalingene fra Sjøfartsdirektoratet, vurdere utforming av lav- og nullutslippskravene for å oppnå målsettingene om reduserte utslipp,
- om kravene skal stilles i form av kvalifikasjonskrav, tildelingskriterier, kontraktsvilkår eller på annen måte,

2. hjemmel for lav- og nullutslippskravene for ferger og hurtigbåter, herunder:

- hvilken form kriteriene bør stilles gjennom, herunder:
 - hvorvidt lov eller forskrift er mest relevant som hjemmelsgrunnlag,
 - hvordan kravene kan utformes slik at de ivaretar prinsippet om likebehandling (jf. FOA § 15-1, 3. ledd) og konkurranse (jf. LOA § 4),
 - evt behov for dobbelthjemling

3. konsekvensene av innføring av lav- og nullutslippskravene for ferger og hurtigbåter, herunder:

- administrative konsekvenser som følger innføringen av kravene, og hvilke økonomiske konsekvenser det kan ventes å medføre,
- øvrige samfunnsøkonomiske virkninger av kravene,
- virkningene av lav- og nullutslippskravene vil ha for eksisterende og fremtidige kontrakter,
- om det vil være behov for retningslinjer eller veiledere til kravene, og

På bakgrunn av utredningen ber vi om at DFØ, Miljødirektoratet og Sjøfartsdirektoratet, med bistand fra andre relevante etater, utarbeider forslag til lav- og nullutslippskrav som kan stilles i offentlige innkjøp av ferger og hurtigbåttjenester.

Med hilsen

Anja Elisenberg (e.f.)
avdelingsdirektør

Anja Morris
rådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Adresseliste

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring	Postboks 7154 St. Olavs Plass	0130	OSLO
Miljødirektoratet	Postboks 5672 Torgarden	7485	TRONDHEIM
Sjøfartsdirektoratet	Postboks 2222	5509	HAUGESUND

Kopi: Nærings- og fiskeridepartementet